
Otvoreni podaci i njihov značaj u kontekstu pristupa informacijama

Na konferenciji o otvorenoj upravi, koju je 20. decembra 2016. organizovala Vladina Direkcija za elektronsku upravu Nemanja Nenadić iz TS je kao jedan od panelista učesnicima pre svega ukazao na mesto gde se nalaze otvoreni podaci i koji je njihov značaj u opštem okviru pristupa informacijama.

Osnovni prioritet jeste da podaci uopšte postoje, da su organi vlasti uopšte prikupili određene informacije i sačinili dokumente koji ih sadrže, te da su ih zatim sačuvali. U mnogim bitnim slučajevima ni ovaj osnovni cilj nije ostvaren, zato što, na primer, ne postoje analize koje bi bile bitne za donošenje odluke o tome da li Srbija treba da zaključi određeni ugovor ili ne.

Drugi, ništa manje važan prioritet jeste da organi vlasti znaju gde se nalaze informacije za koje je neko zainteresovan. Iako se ovo pitanje čini banalnim, daleko smo od toga da je problem rešen. Naime, nizak kvalitet poglavlja informatora o radu u kojima organi vlasti treba da prikažu koje vrste informacija poseduju, zapuštenost arhiva i situacije u kojima organi vlasti nisu svesni šta sve poseduju unutar baza podataka i koje informacije mogu iz njih da generišu uopšte nisu retka pojava.

Na trećem mestu po redosledu značaja dolazi dostupnost informacija i dokumenata. U tom pogledu najvažnije su odredbe Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, kao i drugi propisi koji nalažu da se određene informacije i dokumenti objave ili učine dostupnim na zahtev. Naravno, ništa manje važna je i primena tih pravila, koja u Srbiji nije uvek obezbeđena.

Tek nakon toga postaje bitno u kojem su obliku dostupno podaci koje neko traži, o čemu se, u stvari, govori kada se priča o otvorenosti podataka. Već sada neka od pravila te vrste postoje u Zakonu o slobodnom pristupu informacijama (da se informacija mora dati u traženom obliku, ako u njemu već postoji), ali ona nisu dovoljna. Organi vlasti bi trebalo da budu u obavezi da se i inače trude da informacije sačinjavaju i objavljuju u obliku koji je pristupačan tražiocima i koji omogućava dalju obradu, ili da, kada je to primereno, izađu u susret potrebama građana i privrede i naknadno informacije učine pristupačnijima.

Nenadić je podsetio prisutne na pionirska zalaganja TS na polju otvaranja podataka, u vezi sa izradom antikorupcijske strategije i dugogodišnjim predlozima da se i u Srbiji uspostavi pretraživa baza podataka o javnim rashodima kao što je bio slovenački „Supervizor“, analize u okviru međunarodnog istraživanja Indeks otvorenosti budžeta, među kojima je dostupnost podataka jedna od ključnih stvari, nedavno predstavljeni Indeks transparentnosti lokalne vlasti, otvaranje podataka u kontekstu evropskih integracija i primene pojedinih zakona (na primer o javnim nabavkama).

Otvaranje podataka je inače bitno i za borbu protiv korupcije. Objavljivanjem podataka na taj način se smanjuje mogućnost da dođe do trgovine informacijama (oni su svima dostupni, a ne samo onima koji nelegalno plate za njih). Pored toga, objavljivanje pomaže da se poveća kvalitet rada privrede i civilnog društva koji koriste podatke organa vlasti, te da se poveća nivo kvaliteta analize primene zakona i rada tih organa.